

دست آفریده های بومی ایل کلهر

تألیف:

دکتر عبد الحمید پاپ زن

(معاونت علمی دانشگاه رازی)

مرکز تحقیقات

(آموزش و پرورش، استان کرمانشاه)

دکتر شمس افشارزاده

(سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه)

دانشگاه رازی

سرشناسه : پاپ‌زن، عبدالمجید
 عنوان : دست‌آفریده‌های بومی ایل کلهر / تألیف عبدالحمید پاپ‌زن، مرتضی بیگی، نشمیل افشارزاده
 مشخصات نشر : کرمانشاه، دانشگاه رازی، ۱۳۹۵-۲۰۱۶ م.
 مشخصات ظاهری : ی، ۱۷۹ ص.
 فروست : دانشگاه رازی؛ ۲۶۴ : ترویج و آموزش کشاورزی؛ ۴.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۵۸-۴۹-۷
 یادداشت : کتابنامه

موضوع : ایلات و عشایر- ایران- گیلان غرب- صنایع
 موضوع : صنایع دستی- ایران- گیلان غرب
 شناسه اسزوده : بیگ، مرتضی، ۱۳۶۱، نویسنده همکار
 شناسه افزوده : افشارزاده، نشمیل، ۱۳۶۰، نویسنده همکار
 شناسه افزوده : ...
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ پ ۵۰ / ۲۱۰۸
 رده بندی دیویی : ۴۵/۰۹۵۵۴

انتشارات دانشگاه رازی ۲۶۴

Kalhor's Traditional Handcrafts

عنوان کتاب: دست‌آفریده‌های بومی ایل کلهر

تألیف: دکتر عبدالحمید پاپ‌زن، مرتضی بیگی، دکتر نشمیل افشارزاده

طراح جلد: هیوا پاشایی

Razi University Press

ناشر: دانشگاه رازی

© 2016/1395

تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۵-اول

Print Run: 2000

شمارگان: ۲۰۰۰

Rials Price: 12000

قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-5458-49-7

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۵۸-۴۹-۷

Printed in Iran

قطع: وزیری

مراکز پخش: تهران: مرکز نشر دانشگاهی ۸۸۵۵۶۱۶۸ - کتابیران ۱۵ - ۶۶۵۶۶۵۱۰ - دانشیران ۶۶۳۱۶۱۷۶

Tehran: Ketabiran: +98 021 66566510-5 Daneshiran: +98 021 66416176

کرمانشاه: مرکز چاپ و نشر دانشگاه رازی - تلفکس ۴۲۸۰۸۰۲ - ۲۲۶۶۷۵۰ ۰۸۳۳

Kermanshah: 083-34283982- 34280802

Email: publication@razi.ac.ir

مسئولیت درستی مطالب به عهده مؤلفین می‌باشد.

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

پیشگفتار

هنر دریافت معنوی انسان از زیبایی‌های خلقت و فضیلت‌های انسانی است؛ هنر نمایانگر توانایی‌های انسان، ابزار بازگویی ذهنیات و خواسته‌های درونی اوست؛ هنر تجلی خلقت است و مردم‌های آن، هرچند در طول زمان تغییر می‌کند، اما روحش در همه ادوار تاریخی یکسان است. صنایع دستی، مثابه حاصل فکر، عمل و ابتکار و خلاقیت سازندگان آن، قسمتی از هنرهای سنتی هستند که می‌انند با مایه‌های عمیق و غنی معنوی که در اختیار دارند و با بنیان‌های استوار اعتقادی نه به زندگی آدمی معنا و هدف ببخشند و پیام‌آور نوع دوستی و لطف و رحمت باشند.

سرزمین پهناور ایران به گواهی تاریخ، از کهن‌ترین ایام و قبل از پیدایش خط در زمینه صنایع دستی قدمتی طولانی داشته است. صنایع دستی عشایر ایل کلهر همانند دیگر عشایر ایران، بیانگر هنر و ذوق در میان انسان‌هایی است که برایمرار معاش، نقشی از زندگی خود را بر تاروپود بافته‌ای گره می‌زنند تا هویت و اصالت خود را در زیر آثار بی‌نام و امضاء نشان دهند.

در پژوهش کیفی حاضر تحلیل، مقایسه و تقسیم‌بندی صنایع دستی عشایر ایل کلهر انجام پذیرفته است؛ نقش، بافت، رنگ، شکل و محتوای صنایع دستی عشایر بیانگر حالات و روحيات و فرهنگ آنهاست، به نظر می‌رسد پژوهش در زمینه صنایع دستی و اساساً موضوعاتی که به اصالت، فرهنگ و هویت ایران زمین مرتبط هستند، ضرورتی غیرقابل انکار است، چرا که زیرساخت «توسعه‌ی پایدار» «توسعه‌ی فرهنگی» است و دست کم ما گمان نمی‌بریم بتوان بدون شناخت آن در جهت توسعه‌اش گامی برداشت!

فهرست مطالب

فصل اول: هنر و صنایع دستی

۲	۱-۱- هنر قومی
۴	۱-۲- هنر عامه
۶	۱-۳- هنر سنتی
۷	۱-۴- خستگار سنت و هنر سنتی
۱۳	۱-۵- متایسه هنر سنتی با هنر ناسوتی، دینی و هنر قدسی
۱۵	۱-۶- هنر و صنعتگری
۱۸	۱-۷- صنایع دستی
۲۰	۱-۷-۱- ویژگی های صنایع دستی
۲۱	۱-۷-۲- طبقه بندی صنایع دستی
۲۵	۱-۷-۳- اهمیت صنایع دستی
۲۷	۱-۷-۴- ضرورت توسعه صنایع دستی

فصل دوم: صنایع دستی عشایر ایران

۳۳	۲-۱- پشم و موچینی
۳۶	۲-۲- ریسندگی
۳۷	۲-۳- رنگرزی
۳۸	۲-۴- هنرهای صناعی عشایر ایران
۴۴	۲-۵- صنایع دستی عشایر کلهر

فصل سوم: خاستگاه عشایر کلهر

- ۵۳ ۱-۳- تعاریف و مفاهیم عشایر
- ۵۴ ۲-۳- زندگی عشایری در گیلان غرب
- ۵۵ ۳-۳- پیدایش گُرد
- ۶۰ ۴-۳- پیدایش و زندگی کلهرها
- ۶۳ ۱-۴-۳- زیستگاه ایل کلهر
- ۶۴ ۲-۴-۳- مرکز ایل کلهر
- ۶۷ ۳-۴-۳- شیوه ها و تیره های ایل کلهر
- ۷۱ ۴-۴-۳- زبان
- ۷۱ ۵-۴-۳- دین

فصل چهارم: صنایع دستی عشایر ایل کلهر

- ۷۳ ۱-۴- پشم و موینی
- ۷۶ ۱-۱-۴- معیارهای تعیین کیفیت پشم
- ۷۶ ۲-۱-۴- عوامل مؤثر بر کیفیت پشم
- ۷۷ ۲-۴- ریسندگی
- ۷۸ ۳-۴- رنگرزی
- ۷۹ ۴-۴- تقسیم بندی صنایع دستی عشایر ایل کلهر
- ۸۰ ۱-۴-۴- دست آفریده های پشمی
- ۸۱ ۱-۱-۴-۴- کهم جان
- ۸۱ ۲-۱-۴-۴- ته لیس
- ۸۱ ۳-۱-۴-۴- نادین
- ۸۲ ۴-۱-۴-۴- هور

۸۲	۴-۴-۱-۵- قلماسنگ
۸۲	۴-۴-۱-۶- چوماخ دان
۸۲	۴-۴-۱-۷- خویان
۸۲	۴-۴-۱-۸- فهره جی
۸۳	۴-۴-۱-۹- که ره ک
۸۳	۴-۴-۱-۱۰- کوله بال
۸۳	۴-۴-۱-۱۱- قه لان قور
۸۳	۴-۴-۱-۱۲- خامه
۸۳	۴-۴-۱-۱۳- توبره
۸۳	۴-۴-۱-۱۴- در
۸۴	۴-۴-۱-۱۵- هوسار
۸۴	۴-۴-۱-۱۶- خورجین
۸۴	۴-۴-۱-۱۷- ریسمان
۸۵	۴-۴-۱-۱۸- ناوهار
۸۵	۴-۴-۱-۱۹- وه ره ک
۸۵	۴-۴-۱-۲۰- که شی
۸۵	۴-۴-۱-۲۱- گوینک
۸۶	۴-۴-۱-۲۲- پوزه وان
۸۶	۴-۴-۱-۲۳- انگال
۸۶	۴-۴-۱-۲۴- سه رچیت
۸۶	۴-۴-۱-۲۵- جوراب
۸۶	۴-۴-۱-۲۶- دستکش
۸۶	۴-۴-۱-۲۷- کلاه

۸۶	۴-۴-۲- دستبافته‌هایی از مو
۸۷	۴-۴-۲-۱- سیاه چادر (دوار)
۱۰۴	۴-۴-۲- چنغ
۱۱۹	۴-۴-۳- موج بافی
۱۲۰	۴-۴-۱-۳- انواع بافت‌ها
۱۲۱	۴-۴-۲-۳- انواع نقش
۱۲۲	۴-۴-۳-۳- تکنیک بافت موج
۱۲۳	۴-۴-۳-۴- رنگ‌رزی موج در گذشته و امروز
۱۲۳	۴-۴-۵-۳- برس و سر و رنگ
۱۲۷	۴-۴-۴- نم‌د مالی
۱۳۳	۴-۴-۵- گلیم بافی
۱۳۸	۴-۴-۱-۵- تکنیک بافت گلیم
۱۴۲	۴-۴-۶- قالی بافی
۱۴۷	۴-۴-۷- گیوه

فصل پنجم: نتیجه‌گیری

۱۵۳	۵-۱- نقش و رنگ در صنایع دستی عشایر ایل کلهر
۱۵۳	۵-۱-۱- نقش مورد استفاده در دست‌بافته‌ها
۱۵۴	۵-۱-۱-۱- نقش حیوانی
۱۵۴	۵-۱-۱-۲- نقش انسانی
۱۵۴	۵-۱-۱-۳- نقش گیاهی

۱۵۵	۵-۱-۱-۴- نقوش اشیاء
۱۵۵	۵-۱-۱-۵- نقوش هندسی
۱۵۵	۵-۱-۱-۶- نقوش انتزاعی
۱۵۵	۵-۱-۱-۷- نقوش عناصر طبیعت
۱۵۸	۵-۱-۲- رنگ‌های مورد استفاده در دست‌بافته‌ها
۱۷۳	منابع و مآخذ
۱۸۱	فهرست موضوعی (نماینه)